

Литература

1. Пространная редакция «Задонщины по списку В. М. Ундольского // Памятники Куликовского цикла / Сост.: А.А. Зимин, Б. М. Клосс, Л.Ф. Кузьмина, В.А. Кучкин. – СПб.: Изд-во БЛИЦ, 1998.- 414с.
2. Рассказ о Куликовской битве в Софийской I летописи старшего извода // Памятники Куликовского цикла / Сост.: А.А. Зимин, Б.М. Клосс, Л.Ф. Кузьмина, В.А. Кучкин.- СПб.: Изд-во БЛИЦ, 1998.- 414с.
3. Рассказ о Куликовской битве в Новгородской I летописи // Памятники Куликовского цикла / Памятники Куликовского цикла Сост.: А.А. Зимин, Б.М. Клосс, Л.Ф. Кузьмина, В.А. Кучкин. – СПб.- Изд – во БЛИЦ 1998.- 414с.
4. Похлебкин В.В. Татары и Русь. 360 лет отношений Руси с татарскими государствами в XII - XVI вв. 1238-1598 гг. (От битвы на реке Сить до покорения Сибири). - М.: Международные отношения, 2005. - 192 с.
5. Кирпичников А.Н. Куликовская битва - Л.: Наука, 1980.- 124с.
6. Заремба С.З. Куликовська битва та її історичне значення - К.: Наукова Думка, 1980.- 104с.
7. Хотинский Н.А. История и география Куликова поля. – М.: Знание, 1988.- 64с.

УДК 81'373.7

ФРАЗЕОЛОГІЯ ГОВІРКИ СЕЛИЩА НОВОТРОЙЦЬКОГО ВОЛНОВАСЬКОГО РАЙОНУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Гарбера І. В.
Омельченко З. Л.**

На сучасному етапі розвитку лінгвістики проблема дослідження діалектної фразеології залишається надзвичайно актуальною. Вона є тим більш цікавою і важливою, що саме у діалектній (народній) фразеології відбито живі мовні процеси, виражена здатність носіїв мови чітко реагувати на явища навколишньої дійсності.

Хоча фразеологія українських народних говорів почала активно фіксуватися від 40-х років XIX ст. (переважно у складі різноманітних пареміологічних збірників, а також словників), проте активне теоретичне вивчення діалектних фразеологізмів почалося лише в середині XX ст.

1959 року Б. Ларін у програмній доповіді “Про народну фразеологію” окреслив місце діалектної фразеології в системі наук, визначивши актуальні завдання щодо її вивчення, серед яких: розмежування діалектної і літературної фразеології, створення обласних словників, необхідність тривалих і успішних пошуків та записів фразеологічного матеріалу з усієї території поширення української мови.

Над вирішенням цих завдань працювало багато вчених. З опублікованих праць необхідно відзначити такі: “Лексичні діалектизми у складі фразеологізмів української літературної мови” (1977) Москаленко Н. А.,

“Актуальність вивчення української діалектної фразеології” (1974) Бевзенка С. П., які мали узагальнювальний характер; Доленко М. Т. аналізує фразеологізми східноpodільських говірок у праці “Із спостережень над діалектною фразеологією Поділля”; Бабич Н. Д. – буковинських у працях “Співвідношення діалектного та загальнонародного в українській фразеології (до питання про фразеологічну синоніміку та варіантність)”, “Лексичні варіанти фразеологічних одиниць буковинських говірок (особливості компонентного складу і функціонування)”; фразеологію бойківських говірок досліджували Ю. Прадід (“Із спостережень над українською діалектною фразеологією (на матеріалі бойківських говірок)”), М. Яким (“Особливості компонентного складу фразем бойківських говорів”), М. Демський (“Збагачення української літературної мови народною фразеологією (на матеріалі дієслівної фразеології)”, “Деякі особливості бойківської дієслівної фразеології”, “Дериваційна база діалектної фраземіки бойківського ареалу”), Д. Гринчишин вивчав діалектні фразеологізми наддністрянських говірок (“Спостереження над фразеологією наддністрянських говірок”), П. Є. Мишуренко — наддніпрянських (“Діалектна лексика наддніпрянських говорів у народних прислів'ях”), В. Лавер — закарпатських (“Дослідження діалектної фразеології в лінгвогеографічному аспекті”).

Що ж стосується вивчення фразеології сходу України, зокрема східнослобожанських і східностепових говірок, то, порівняно з іншими, вони досліджені недостатньо. Так, Р. Міняйло у дисертації “Активні процеси в ареальній фразеології сходу України” (2001) зазначає, що “...в українському мовознавстві відсутнє багатоаспектне монографічне дослідження фразеології східнослобожанських і східностепових говірок України, у якому б на широкому матеріалі стійких мовних одиниць поряд із семантикою, образністю, ідеографічним описом і питаннями семантико-структурного моделювання розглядалися живі активні процеси в ареальній фразеології сходу України” [2, 3]. Поряд з цим ґрунтовним дослідженням слід зазначити інше — дисертацію Івченка А. О. “Фразеологія українських народних говорів: ономазіологічний, ареальний, етимологічний аспекти” (2000), яка дає опис ономазіологічних процесів в українській народній фразеології як цілісній системі, де важливе місце займає ареальний та етимологічний аналіз. При цьому вчений активно послуговується матеріалом, наданим говірками сходу України.

На особливу увагу заслуговують праці В. Д. Ужченка, серед яких “Українська фразеологія” (1988), “Східноукраїнська фразеологія” (2003). Вчений всебічно й широко аналізує діалектні фразеологізми сходу України, зокрема у статті “Актуальні завдання східноукраїнської фразеологічної ареалогії: семантичний і лінгвокультурний аспекти”. У праці “Структурно-семантичний аналіз східноукраїнських фразеологізмів” Д. Ужченко обстоює думку про значно глибше семантичне наповнення й структурне оформлення ареальних фразеологічних одиниць у порівнянні з літературними. Широкий фактичний матеріал надає “Фразеологічний словник східнослобожанських і степових говірок Донбасу” В. Ужченка та Д. Ужченка (2000).

Аналіз степових говірок проводили О. О. Тараненко (стаття “Особливості системного підходу до вивчення лексико-фразеологічної специфіки діалекту (на матеріалі говірки с. Олефірівка Дніпропетровської області)” (1978)), В. А. Чабаненко (дослідження “Фразеологія говірок Нижньої Наддніпряни” (1978), в якому автор обстоює доцільність багатоаспектного аналізу говіркового фразеологічного матеріалу, а саме: семантико-тематичного, структурно-семантичного, історико-генетичного, порівняльно-історичного, лексико-граматичного і стилістичного; цю думку вчений ілюструє багатим фактичним матеріалом, на основі якого укладено “Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпряни” (2001)).

Однак, діалектна фразеологія сходу України (зокрема Донецької області) потребує збирання й дослідження у різних аспектах: семантико-тематичному, семантико-структурному, порівняльному. Важливе місце посідає аналіз системних відношень у сфері ареальної фразеології – це й стало **предметом нашої роботи**.

Характеристика діалектних фразеологізмів з **семантико-тематичного боку** посіла важливе місце в багатьох дослідженнях, зокрема Доленка М. Т. (“Із спостережень над діалектною фразеологією Поділля”), Гринчишина Д. (“Спостереження над фразеологією наддністрянських говірок”), Івченка А. О. (вищезазначена праця).

Ми виявили такі фразеосемантичні групи (термін А. Івченка): “Розумова характеристика”, “Зовнішній вигляд”, “Емоційний стан”, “Фізичний стан”, “Риси характеру”, “Вікова характеристика”, “Соціальна характеристика”, “Спілкування”, “Опади”.

Найбільш продуктивною виявилася фразеосемантична група **“Риси характеру”**, яка об'єднує 37 одиниць, наприклад: *аби відмітитись* — нестаранна людина, *бреше і не кривиться* — брехлива людина, *робе язиком* — ледача людина, *дякую, дякую по спині ломакою* — невдячна людина, *ділов як у Шумлянського* — дуже працююча заклопотана людина, *душа циганська* — хитра людина, *аби в роті не воняло* — балакуча людина, *пристав, як п'яний до радіо: “Заграй та заграй!”* – набридлива людина, *неліписько-недотеписько* — незграбна людина, *усе тишком-нишком* — підступна людина, *Махно в юбці* – вертлява дівчина тощо.

Далі за кількістю одиниць виступає ФСГ **“Фізичний стан”** (25 одиниць), серед яких: *аж скули звело* — від чогось кислого, *аж ноги гудуть* — біль у ногах від сильної втоми, *вкритися гусиною шкірою* — відчуття сильного холоду, *ліва через праву перечіпляється* — п'яна людина, *напала швидка Настя* — розлад шлунку, *розкапуститися* — дуже наїстися, *юшкою кровавою вмиватися* — дуже побита людина, *легше вбить, чім прокормить* — людина, яка не може наїстися тощо.

Майже не поступається у кількості попередній група — **“Розумова характеристика”**, яка об'єднує 20 фразеологічних одиниць, наприклад: *влізе в любу шпарку* — розумна людина, яка вміє пристосовуватися до будь-яких обставин, *скаже, як зав'яже* — людина, яка вміє гарно й образно висловлюватися, *з ума на три дні* — збожеволіти, *дурень думкою багатіє* —

дурна людина, яка висловилася недоречно й недотепно, *ні в пень, ні в ворота* — мати мало відомостей про щось, *тупий, як турецька шабля* — дурна людина, *наука не йде до Бука* — людина, яка не хоче вчитися, тому нічого не розуміє тощо.

Кількісно значно меншими, але все-таки доволі чисельними є ФСГ “**Емоційний стан**” (18 одиниць) та “**Зовнішній вигляд**” (17 одиниць). Першу можна проілюструвати такими фразеологізмами: *аж вуха у трубочку скручуються* — слухати брехню або нецензурні висловлювання, *діла, як сажка біла* — кепські справи, поганий настрій, *з горя почорніти* — людина, здоров'я якої погіршилося від пережитої душевної травми, *сверблячка-нетерплячка* — сильне бажання, *чуть кондражка не хватила* — сильне хвилювання, *як гляне - молоко скисне* — про злу, роздратовану людину тощо. Прикладами другої групи є: *вуха, як локатори* — особливо великі вуха, *відростив ногті по самі локті* — у людини особливо довгі нігті, *наша бідна сирота не пролазе в ворота* — гладка людина, *ні риба, ні м'ясо* — звичайна, нецікава людина, *жаба вилуплена* — витрішкувата людина тощо.

Найменш чисельними виявилися такі ФСГ: “**Спілкування**” (10 фразеологізмів), наприклад: *було крику до уссіку* — дуже багато зайвого галасу, *“гав!” – і в будку* — сказати щось і втекти, *заварили катавасію* — з малої, незначної події нарobili багато зайвого галасу, *не кажи, кума, в самої муж п'яниця* — коли погоджуються з чимось, *пока, бо жизнь така* — коли прощаються тощо; “**Вікова характеристика**” (8 одиниць): *божий одуванчик* — стара беззахисна людина, *не такий старий, як давній* — дуже старий, *труха сипиться* — дуже старий, *як пень замшевілий* — стара людина та інші; “**Соціальна характеристика**” (6 одиниць), серед яких: *дійти до ручки* — погіршення майнового статусу, *жити, як перекотиполе* — людина, яка веде авантюрний спосіб життя, *купило притупило* — не вистачає грошей, *качатися, як пельмінг у сметані* — заможна людина, *чужі гроші рахує* — бідна людина, яка заздрить чужому багатству, *ухватив Бога за бороду* — людина, якій щастить. Нарешті, фразеосемантична група “**Опади**” об'єднує лише три одиниці: *дощ періще* зі значенням “злива”, *небо прорвало і небесна канцелярія розсердилася* — сильний дощ.

Характеризуючи діалектні фразеологізми з **семантико-структурного боку**, ми спиралися на загальноприйнятту класифікацію, запропоновану В. Виноградовим. Л. Г. Скрипник щодо цієї класифікації зазначає: “Являючи собою єдине значеннєве ціле, фразеологічні одиниці не є однаковими з погляду з'єднаності компонентів і співвіднесеності семантики усього вислову з семантикою його окремих складників-компонентів” [3, 28]. Ті самі процеси простежуємо і в діалектній фразеології. Так, В. А. Чабаненко у праці “Фразеологія говірок Нижньої Наддніпряниці” зазначає: “При аналізі говіркової фразеології, особлива увага приділяється тому, що діалектні одиниці, як і літературно-нормативні, можна поділити на 4 структурно-семантичні типи” [4, 44].

Отже, серед зібраних нами діалектних фразеологізмів, виділяємо:

- 1) *фразеологічні зрощення*: чеше як по писаному — про людину, яка вміє

гарно й образно розповідати; ні в пень, ні в ворота — мати мало відомостей про щось; от пилка поперечна — незадоволена людина, буркотун; зять любе взять — ледача людина; мертві бджоли не гудуть — ледача людина; вже лика не плете — п'яна людина; нате й мої п'ять, щоб було десять — сказати щось і втекти тощо;

- 2) *фразеологічні єдності*: було крику до уссику; виляски на все село; видно пана по халявам; “гав!” – і в будку; небо прорвало; труха сипиться; жити як перекотиполе; голова розколюється; полином гірчить; впертий як цап; дякую-дякую по спині ломакою; аби в роті не воняло; совість з пуповиной одрізали; триндить, як Троцький на базарі; як дихне, так і брехне; ну і семиділиха; неліписько-недотеписько; от муха надоїдлива; оппудитися з переляку; нудить білим світом; час смалець топити; з ума на три дні; дайте – не минайте тощо;
- 3) *фразеологічні сполучення*: дощ періще, стара кляча, чужі гроші рахує, аж ноги гудуть, з голоду пухнути, посиніти від холоду, душа циганська, бреше і не кривиться, ні хвилин спокою, язик без кісток, аж усередині все перевернулося, з горя почорніти тощо;
- 4) *фразеологічні вирази*: на тобі, Боже, що мені негоже; пристав, як п'яний до радіо: “Заграй та заграй!”; свиня не з'їсть, поки не викача; свиня всігда болото найде; наука не йде до Бука; вулиця, вулиця, ти, брат, п'яна, лівая, правая — де сторона; весь розум в штани пішов; легше вбить, чім прокормить; наша бідна сирота не пролазе в ворота тощо.

Порівняльний аналіз діалектних та літературно-нормативних фразеологічних одиниць є темою досліджень багатьох українських діалектологів, зокрема таких, як Прадід Ю. Ф. – праця “Із спостережень над діалектною фразеологією Поділля”, Д. Гринчишин — праця “Спостереження над фразеологією наддністрянських говірок”, В. Лавер – праця “Дослідження діалектної фразеології в лінгвогеографічному аспекті”. Так, останній з названих дослідників зазначає: “...діалектна фразеологія — це підсистема фразеології загальнонародної мови. Без сумніву, що народна і літературна система фразеології знаходяться в тісному постійному діалектичному з'язку. З одного боку, в діалектному мовленні є свої специфічні особливості, характерні лише для системи фразеології певного говору, а з другого, – особливості, спільні з літературними, загальнонародними українськими рисами фразеологізмів” [1, 111].

Отже, зіставлення фразеологізмів, що функціонують у досліджуваній говірці і в літературній мові, яке проводилося на базі зібраного матеріалу та “Фразеологічного словника української мови” за редакцією С. С. Паламарчука (укладач Білоноженко Віра Максимівна) дозволяє виділити такі їх групи:

I. Фразеологізми, які не мають фонетичних, граматичних, лексичних та семантичних відмінностей у порівнянні з літературною мовою. Серед них: *аби день до вечора, байдики бити, бувати в бувальцях, витрішки купувати; все, як горохом об стінку; глуха тетеря; жити, як у Христа за пазухою; курям на сміх; майстер на всі руки; п'яний, як чіп; як більмо на оці; як вітром здуло; як обухом по голові та інші.*

II. Фразеологізми, що мають відмінності порівняно з літературною мовою. Стосовно цих одиниць В. Лавер зазначає: "...тип фразеологізмів, які мають лише локальні способи вираження, кількісно значно більший" [1, 111]. У цій групі виділяємо такі підгрупи:

- 1) фразеологізми, що мають відмінності фонетичного характеру, серед яких найголовнішими є: вживання протетичних приголосних, зокрема приставного [в]: для досліджуваної говірки характерне паралельне вживання: *аж уха (вуха) вянуть, од (від) злості на стіну дереться*, при цьому словник кодифікованих фразеологізмів фіксує лише випадки з вживанням протетичного приголосного; вживання в новозакритому складі [о] замість [і]: *хрон (хрін) за редьку не солодше, ножки (ніжки) як у кози-небожки (небіжки)*;
- 2) діалектні фразеологізми, які мають морфологічні відмінності: вживання у дієсловах другої дієвідміни у формі 3 особи однини закінчення **-е** замість **-ить**: *аж очі сліпе; Бог не теля — баче звідтіля; він робе язиком; дощ періще; зять любе взять; любе спати та гуляти, та не хоче працювати; собаки лають — вітер носе; тому, хто любе Хому*; замість закінчення **-ою** в орудному відмінку вживається скорочена форма **-ой**: *ні в зуб ногой, совість з пуповиною одрізали*; вживання нестягненого закінчення **-ая**, якому у літературних фразеологізмах відповідає стягнена форма **-а**: *улиця, улица, ти, брат, п'яна, лівая, правая — де сторона*; вживання замість форми однини форми множини: *мозги курячі замість мозок курячий*;
- 3) фразеологізми, які мають відмінності словотворчого характеру: так, на відміну від літературної фразеології, для діалектної характерним є паралельне вживання різносукфіксних утворень: *вкритися гусяною/ гусячою шкірою, пролазити в шпарину/ шпарку, клясти на всі заставки/ застави, на зубах оскомина/ оскома, свіжий, як огурчик/ огірочок*;
- 4) компонентні або лексичні варіанти літературних фразеологізмів — такі, що, виражаючи однакове значення, у своєму складі мають хоча б один повністю відмінний компонент: *аж перевернулося в середині — літературний відповідник аж перевернулося в душі; вилізти, як Пилип з конопель — літературний відповідник вискочити, як Пилип з конопель; заварили катавасію — літературний відповідник заварили кашу; ні в пень, ні в ворота — л.в. ні в тин, ні в ворота; пхати свого носа до чужого проса — л.в. встромляти свого носа до чужого проса; приставати, як ріп'ях — л.в. липнути, як ріп'ях; вмиватися кривавою юшкою — вмиватися кривавим потом*.

III. Діалектні фразеологізми (за визначенням В. Лавера: "утворені на базі локальної внутрішньої форми, яких немає в літературній мові" [1, 111]) — це ті фразеологізми, які є оригінальним витворенням носіїв саме досліджуваної говірки. Серед них можна відзначити такі: *аж вуха в трубочку скручуються; було крику до уссику; "гав!" — і в будку; дякую, дякую по спині ломакою; дякую аж підскакую; ділов, як у Шумлянського; з ума на три дні; легше вбить, чім прокормить; наука не йде до Бука; от пилка поперечна та інші*.

Ще однією важливою особливістю діалектних фразеологізмів досліджуваної говірки є те, що у їх складі нерідко вживаються **російські слова**. Наприклад: *аж скули* (замість щелепи) *звело*, *божий одуванчик* (замість кульбаба), *відростив ногті по самі локті* (замість нігті, лікті), *глаза* (замість очі) *рогом стоять*, *заморисся ждати* (замість чекати), *лізла баба по драбині*, *та упала з лесниці*, *от муха надоїдлива* (замість набридлива), *страшний(а)*, *як моя жизнь* (замість життя), *свиня всігда* (замість завжди) *болото найде*, *ухватити* (замість вхопити) *Бога за бороду*, *явлення* (замість явління) *Христа народу*, *як розпечене желізо* (замість залізо). Інша властивість, яку варто зазначити, – це **утворення нових фразеологізмів шляхом контамінації** близькозначних чи співзвучних фразеологізмів на зразок об'єднаних (які в літературній мові вживаються окремо) фразеологізмів: *ні бе ні ме ні кукуріку* (замість двох літературних *ні бе ні ме та ні бе ні кукуріку*), *очі завидющі*, *руки загребущі*, *з носа бульби* (компоненти вживаються зазвичай окремо). Зафіксований один випадок протилежного процесу, коли слова-компоненти літературного фразеологізму вживаються окремо у поєднанні з іншими словами, при цьому загальне значення фразеологізму зберігається: у літературній мові функціонує фразеологічна одиниця *як рак печений* (у значенні “дуже червоний”), натомість широкоживаними діалектними фразеологізмами є: *як варений рак*, *як печений буряк*.

Так само, як при семантико-структурному аналізі ми дійшли висновку, що в діалектній фразеології, як і в літературній, можна простежити ті самі закони творення й функціонування, так і **при розгляді системних відношень** (зокрема явищ синонімії, омонімії, антонімії) можна стверджувати, що літературна та ареальна фразеологія мають і на цьому рівні тісний діалектичний зв'язок.

Так, під **діалектними синонімами** розуміємо два і більше фразеологізмів, які побутують на досліджуваній території, що мають однакові значення, але різну внутрішню форму, неоднаковий компонентний склад. Нами було зафіксовано 33 синонімічні ряди (від двох до шістнадцяти компонентів-фразеологізмів). Наприклад, значення “голова болить після сильного удару” передають такі фразеологізми: *голова, як свинцем налита*; *голова розколюється*; *в очах замерехтіло*; *іскри з глаз посипались*; або про відчуття великого страху кажуть: *мороз поза шкірою*; *мурашки по шкірі*; *злякався — аж устявся*; *опудився з переляку*; або стосовно некрасивої людини кажуть: *страшний(а), як моя жизнь*; *ти така красива — аж страх бере*; *чума ходяча*; *я тебе кохаю, як побачу — аж ригаю*. Найбільший синонімічний ряд, який було зафіксовано (16 одиниць), передає значення “дурна, божевільна людина”: *тупий, як довбня*; *дуб-дерево*; *двух слів не зв'яже*; *з ума на три дні*; *ні ума, ні фантазії*; *дурень думкою багатіє*; *замісто мозгів опилки (маргарин)*; *мізки набокір*; *ні в пень, ні в ворота*; *нема ума — щитай каліка*; *ні бе ні ме ні кукуріку*; *раденький, що дурненький*; *дураку одному не скучно і самому*; *тупий, як турецька шабля*; *тупий, як сибірський валянок (пім)*; *наука не йде до Бука*.

Під **діалектними омонімами** розуміємо однорозрядні, які мають однакову структуру, фразеологізми, що містять у собі зовсім різні значення.

Таких випадків було зафіксовано всього три: фразеологізм *ситий по завязку* передає два значення: “щось дуже набридло” і “дуже наївся” (спільним для них є лише висока міра виявленої ознаки); фразеологізм *він робе язиком* теж передає два значення: “ледача людина” і “балакуча людина” (спільним для цих двох фразеологізмів є те, що вони передають риси характеру людини); фразеологізм *качається, як пельмінь у сметані*, як і попередні, передає два значення: “заможна людина”, “щаслива, задоволена людина” (обидва фразеологізми передають високу міру ознаки).

Діалектними фразеологізмами-антонімами називаємо такі, які мають протилежне значення. Характерною особливістю цієї групи є те, що такі фразеологізми виділяються в межах однієї семантико-тематичної групи. Наприклад, у ФСГ “Розумова характеристика” виокремлюємо такі фразеологізми-антоніми: *скаже, як зав'яже* на означення людини, яка вміє гарно й образно висловлюватися та *двух слів не зв'яже* про людину, яка не вміє гарно висловлюватись. Або у ФСГ “Емоційний стан” є такі фразеологізми-антоніми: *блистіти, як нова копійка* — дуже задоволена людина та *як гляне — молоко скисне* — незадоволена, роздратована людина. У ФСГ “Зовнішній вигляд” фіксуємо такий приклад: *страх божий* — некрасива людина та *вродливий(а), як мак червоний*; у ФСГ “Риси характеру” – *робе язиком* на означення ледачої людини та *ділов, як у Шумлянського*, який вживають відносно дуже працьовитої, заклопотаної людини тощо.

Таким чином, фразеологізми, що функціонують у досліджуваній говірці, значною мірою збігаються з фразеологізмами української літературної мови. Разом з тим засвідчені помітні відмінності. Зібраний і проаналізований матеріал підтверджує те, що ареальна фразеологія Донбасу є багатющим джерелом для вивчення.

Література

1. Лавер В. І. Дослідження української діалектної фразеології в лінгвогеографічному аспекті // Дослідження лексики і фразеології говорів Українських Карпат. – Ужгород, 1979. – 156 с.
2. Міняйло Р. В. Активні процеси в ареальній фразеології сходу України: а-т. - Донецьк, 2001. – 19 с.
3. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. - К., 1973. – 280 с.
4. Чабаненко Ф. А. Фразеологія говірок Нижньої Наддніпряни. – 1978. – 324 с.

УДК 330.35

МЕХАНИЗМ ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛИЗАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ФИНАНСОВОГО КРИЗИСА

Головина М.И.
Алексеев Н.В.

Постановка проблемы. Мировой финансовый кризис, начавшийся в 2008г., привел к резкому ухудшению состояния как финансовой системы